

การจัดการเรียนรู้ แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

๑. ลักษณะเด่น

ลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มีดังนี้

- ผู้เรียนมีความคิดที่อิสระ
- ไม่มีรูปแบบตายตัว
- ใช้ได้ทุกโอกาสทุกเวลา
- ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง
- มีการบูรณาการในตัวเอง
- มีความยืดหยุ่นคล่องตัวสูง
- เปิดทางเลือกให้ผู้เรียนหาคำตอบที่หลากหลาย
- ชื่อรูปแบบมีนัยเชิงบวก ทำทนาย กระตือรือร้น
- ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในการคิดที่สันติสุข
- ผู้เรียนสร้างชิ้นงาน ผลงาน สิ่งประดิษฐ์ แปลกใหม่ที่เป็นรูปธรรม
- เชื่อมโยงความคิดที่เป็นระบบอย่างมีขั้นตอนจากง่ายไปยาก และจากใกล้ตัว ไปไกลตัว
- นำไปจัดการเรียนรู้ได้กับทุกกลุ่มสาระและสามารถเชื่อมโยงได้กับรูปแบบการเรียนรู้อื่นๆ

๒. แนวคิดสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๔) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการทางปัญญาในระดับสูง ที่ใช้กระบวนการทางความคิดหลายๆ อย่างมารวมกัน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือแก้ปัญหาที่มีอยู่ให้ดีขึ้น ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้สร้างสรรค์มีอิสรภาพทางความคิด

ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางปัญญาระดับสูงที่ใช้กระบวนการทางความคิดหลายๆ อย่างมารวมกัน ซึ่งประกอบด้วยความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ผู้เรียนที่แสดงออกมาซึ่งความคิดสร้างสรรค์จะต้องเป็นการสร้างแนวคิดใหม่แสวงหาและพิจารณาทางเลือกที่หลากหลาย

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการมองเห็นสิ่งต่างๆ ในแง่มุมใหม่ๆ หรือเป็นการกระทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวหรือไม่ซ้ำแบบใคร มีความแปลกใหม่ เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่ไม่สัมพันธ์ให้กลายเป็นสิ่งใหม่ได้อย่างเหมาะสม เราสามารถอธิบายความคิดสร้างสรรค์ ได้จาก ๑) ผลงานที่ผลิต ๒) กระบวนการที่จัดกระทำ ๓) ทักษะที่ใช้ในแง่ความคล่องแคล่ว ๔) บุคลิกภาพของบุคคลและเงื่อนไขสิ่งแวดล้อม ที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ถือว่าเป็นคุณลักษณะทางความคิดอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อผู้เรียน ฉะนั้นการสอนความคิดสร้างสรรค์และการฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างสร้างสรรค์ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยยกระดับคุณภาพของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีชีวิตอย่างมั่นใจในตนเอง และมีคุณภาพมากขึ้น

๒.๑ ประเภทของความคิดสร้างสรรค์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๔) ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ประเภทของความคิดสร้างสรรค์ โดยแบ่งได้ ๔ ประเภท คือ

- ๑) **ความคิดสร้างสรรค์ประเภทความเปลี่ยนแปลง (Innovation)** คือ แนวคิดที่เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เช่น ทฤษฎีใหม่ การประดิษฐ์สิ่งใหม่ เป็นต้น เป็นการคิดโดยภาพรวมมากกว่าแยกเป็นส่วนย่อย บางครั้งเรียกว่า “นวัตกรรม” ที่เป็นการนำเอาสิ่งประดิษฐ์ใหม่มาใช้ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การใช้สมองกล เป็นต้น
- ๒) **ความคิดสร้างสรรค์ประเภทการสังเคราะห์ (Synthesis)** คือ การผสมผสานแนวคิดจากแหล่งต่างๆ เข้าด้วยกัน แล้วก่อให้เกิดแนวคิดใหม่อันมีคุณค่า เช่น การนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาการบริหาร การใช้หลักการคำนวณของลูกคิดและหลักทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ มาผสมผสานเป็นคอมพิวเตอร์ซึ่งกลายเป็นศาสตร์อีกสาขาหนึ่ง
- ๓) **ความคิดสร้างสรรค์ประเภทต่อเนื่อง (Extension)** เป็นการผสมผสานกันระหว่างความคิดสร้างสรรค์ประเภทเปลี่ยนแปลงกับความคิดสร้างสรรค์ประเภทสังเคราะห์ คือ เป็นโครงสร้างหรือกรอบที่ได้กำหนดไว้กว้างๆ แต่ความต่อเนื่องเป็นรายละเอียดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานนั้น เช่น งานอุตสาหกรรม การสร้างรถยนต์ ซึ่งในแต่ละปีจะมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจากต้นแบบเดิม

๕) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทลอกเลียน (Duplication)

เป็นลักษณะการจำลองหรือลอกเลียนแบบจากความสำเร็จ
อื่นๆ โดยอาจจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้แปลกไปจากเดิม
เพียงเล็กน้อยแต่ส่วนใหญ่ยังคงแบบเดิมอยู่

ความคิดสร้างสรรค์แต่ละประเภทจะไม่สามารถอยู่ได้โดยลำพัง
เฉพาะตัว แต่จะบูรณาการและผสมผสานกันอยู่เสมอ คือ เมื่อมีการกระทำ
สิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้น ก็จะมีการพิจารณาสังเคราะห์โดยดำเนินการตาม
ความคิดนั้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดที่แปลกใหม่แตกต่างกัน
ออกไปหรือเพื่อให้เกิดการเลียนแบบที่ดีกว่าเดิม

๒.๒ องค์ประกอบที่สำคัญของความคิดสร้างสรรค์

Guilford (อ้างถึงใน อารี พันธุ์มณี, ๒๕๔๐) มีแนวคิดที่ว่า
ความคิดสร้างสรรค์มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ อย่าง คือ

- ๑) **ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency)** หมายถึง ความสามารถ
ในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้
หรือความสามารถคิดหาคำตอบที่เด่นชัดและตรงประเด็น
มากที่สุด ซึ่งจะนับปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่อง
เดียวกัน
- ๒) **ความยืดหยุ่น (Flexibility)** หมายถึง ความสามารถ
ในการปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์ต่างๆ ได้
ความยืดหยุ่นเน้นในเรื่องของปริมาณที่เป็นประเภทใหญ่ ๆ
ของความคิดแบบคล่องแคล่วนั่นเองเป็นตัวเสริมและ
เพิ่มคุณภาพของความคิดคล่องแคล่วให้มากขึ้นด้วยการ
จัดเป็นเป็นหมวดหมู่และมีหลักเกณฑ์ยิ่งขึ้น

สอศ

การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

๓) **ความคิดริเริ่ม (Originality)** หมายถึง ความสามารถคิด
แปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดาหรือความคิด
ง่าย ๆ ความคิดริเริ่มอาจจะเกิดจากการนำความรู้เดิม
มาคิดดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น

๔) **ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)** หมายถึง
ความสามารถในการมองเห็นรายละเอียดในสิ่งที่คนอื่น
มองไม่เห็น และยังรวมถึงการเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งต่างๆ
อย่างมีความหมาย

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กๆ จะค่อยๆ สูงขึ้นตามอายุ จนกระทั่ง
เด็กเรียนอยู่ประมาณระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ พัฒนาการด้านความคิด
สร้างสรรค์ของเด็กจะลดลงอย่างเห็นได้ชัดหรือหยุดชะงักหายไปเลย
ซึ่งมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน กฎระเบียบที่เข้มงวดและ
การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น การปฏิบัติตามแบบสังคม การรู้จักประนีประนอม
ซึ่งทำให้เกิดความวิตกกังวล กลัวทำไม่ถูก กลัวการถูกลงโทษ ทำให้เด็ก
ขาดความเป็นอิสระทั้งทางด้านความคิดและการกระทำ ขาดความ
กระตือรือร้น กังวลใจ อันเป็นผลทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ลดลง
บางคนเมื่อความคิดสร้างสรรค์หายไปแล้วก็อาจจะย้อนกลับมาใหม่
แต่บางคนก็จะหายไปเลยตั้งแต่นั้น

๒.๓ แนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

อุษณีย์ โพธิ์สุข (๒๕๓๗) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ของผู้เรียนว่าสามารถทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรง
โดยการสอน ฝึกฝนและอบรม ทางอ้อม โดยการสร้างบรรยากาศ และ
การจัดสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการเป็นอิสระในการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์

ไม่สามารถบังคับให้เกิดขึ้นได้ แต่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มีองค์ประกอบที่สำคัญที่ควรดำเนินการในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- ๑) กระบวนการคิด เป็นการเพิ่มทักษะความคิดด้านต่างๆ เช่น ความคิดจินตนาการ ความคิดเอहनัย อเนกนัย ความคิดวิจารณ์ญาณ ความคิดวิเคราะห์ ความคิดสังเคราะห์ ความคิดแปลกใหม่ ความหลากหลาย ความคิดยืดหยุ่น ความคิดเห็นที่แตกต่าง และการประเมินผล
- ๒) ผลิตผล เป็นสิ่งที่ชี้ให้เราเห็นหลายสิ่งหลายอย่างของการคิด เช่น วิธีคิด ประสิทธิภาพทางความคิด การนำเอาความรู้ไปสู่การนำไปใช้ จุดสำคัญในการจัดการเรียนรู้จะต้องพิจารณาเกณฑ์ของผลผลิต ควรจะมีการกำหนดให้ผู้เรียนรู้จักการระบุจุดประสงค์ของการทำงาน รู้จักประเมินการทำงานของตนเองโดยใช้เหตุผล พยายาม และสามารถปรับใช้ได้ในชีวิตจริง
- ๓) องค์ความรู้พื้นฐาน ให้โอกาสผู้เรียนได้รับความรู้ผ่านสื่อและทักษะหลายด้านโดยใช้ประสาทสัมผัสหรือความรู้ที่มาจากประสบการณ์ที่หลากหลายและมีแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันทั้งจากหนังสือผู้เชี่ยวชาญ การทดสอบด้วยตนเอง และที่สำคัญคือให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้จากตัวเอง
- ๔) สิ่งที่ทำทนายผู้เรียน หางานที่สร้างสรรค์ และมีมาตรฐานให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ

- ๕) **บรรยากาศในชั้นเรียน** ต้องให้อิสระเสรี ความยุติธรรม ความเคารพในความคิดของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมั่นใจว่าจะไม่ถูกลงโทษหากมีความคิดที่แตกต่างจากผู้สอน หรือคิดว่าผู้สอนไม่ถูกต้อง ยอมให้ผู้เรียนล้มเหลว หรือผิดพลาด (โดยไม่เกิดอันตราย) แต่ต้องฝึกให้เรียนรู้จากข้อผิดพลาดที่ผ่านมา
- ๖) **ตัวผู้เรียน** สนับสนุนให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความเคารพตนเอง กระจายไคร่รู้
- ๗) **การใช้คำถาม** ผู้สอนต้องสนับสนุนให้ผู้เรียนถาม ตั้งคำถาม โดยผู้เรียน
- ๘) **การประเมินผล** ผู้สอนต้องหลีกเลี่ยงการประเมินที่ซ้ำๆ ซากๆ หรือเป็นทางการอยู่ตลอด และสนับสนุนให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเองและประเมินร่วมกับผู้สอน
- ๙) **การสอนและการจัดหลักสูตร** ควรนำไปผสมผสานกับวิชาการต่างๆ เพราะสามารถใช้ได้กับทุกวิชาลองให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่ไม่มีความคำตอบที่ดีที่สุด และผู้สอนควรเป็นผู้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้เรียนไม่ใช่ผู้สั่งการและสอน
- ๑๐) **การจัดระบบในชั้นเรียน** ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองให้มากขึ้น ปรับระบบตารางเรียนให้ยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองความต้องการและความสามารถที่หลากหลาย จัดกลุ่มการสอนหลายๆ แบบ เช่น จับคู่ กลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ และสอนแบบเดี่ยว นอกจากนี้ควรจัดห้องเรียนให้แตกต่างกันไปในแต่ละเวลา สถานที่ เช่น บางห้อง บางเวลา ไม่มีที่นั่ง นั่งไถ่กัน ไถ่กัน นั่งข้างนอก เรียนที่สนาม เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๔)

ทอร์แรนซ์ (Torrance, ๑๙๖๔, อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๔) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

๑. ส่งเสริมให้เด็กถาม และให้ความสนใจต่อคำถามและคำถามที่แปลกๆ ของเด็ก พ่อแม่หรือผู้สอนไม่ควรมุ่งที่คำตอบที่ถูกต้อง แต่เพียงอย่างเดียว เพราะในการแก้ปัญหาแม่เด็กจะใช้วิธีเดาเสี่ยงบ้างก็ควรยอม อย่างไรก็ตามควรกระตุ้นให้เด็กได้วิเคราะห์ ค้นหาเพื่อพิสูจน์ การเดาโดยใช้การสังเกตและประสบการณ์ของเด็กเอง
๒. ตั้งใจฟังและเอาใจใส่ต่อการคิดแปลกๆ ของเด็ก ด้วยใจเป็นกลาง เมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องใด แม้จะเป็นความคิดเห็นที่ยังไม่เคยได้ยินมาก่อน ก็ไม่ควรตัดสินและลิดรอนความคิดเห็นนั้น แต่รับฟังไว้ก่อน
๓. กระตุ้นหรือรับต่อคำถามที่แปลกๆ ของเด็กด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวา หรือชี้แนะให้เด็กหาคำตอบจากแหล่งต่างๆ ด้วยตนเอง
๔. แสดงและเน้นให้เด็กเห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่า และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น จากภาพที่เด็กวาด อาจให้นำไปเป็นภาพปฏิทิน ส.ค.ส. เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะคิดสร้างสรรค์ต่อไป
๕. กระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยให้โอกาสและเตรียมการให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองและยกย่องเด็กที่พยายามเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนอาจจะลดบทบาทของการเป็นผู้ชี้แนะและลดการอธิบายลง เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น

๕

การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

๖. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ หรือค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยไม่ต้องใช้วิธีบีบบังคับด้วยคะแนนการสอบหรือการตรวจสอบ เป็นต้น
๗. พึงระวังว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กต้องใช้เวลา และพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป
๘. ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเองและยกย่องชมเชย เมื่อเด็กมีจินตนาการที่แปลกกว่าผู้อื่น

นอกจากนี้ วิลเลียมส์ (Frank E. Williams, อ้างถึงใน อารี สัตนหณี, ๒๕๔๐) ได้สรุปวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนไว้ ๑๘ ลักษณะ ดังนี้

- ๑) การสอน (Paradox) หมายถึง การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น ในลักษณะความคิดเห็นซึ่งขัดแย้งในตัวของมันเอง ความคิดหรือความเชื่อที่ฝังใจมานาน ซึ่งความคิดเห็น ข้อความหรือข้อสังเกตต่างๆ อาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ แม้ว่าจะหาข้อยุติได้ยาก แต่ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับเหตุผลที่ประกอบสนับสนุนหรือคัดค้านข้อคิดเห็นนั้นๆ เป็นการฝึกฝนให้คิดในสิ่งที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิมที่เคยมี ดังนั้น ในการสอน ผู้สอนจึงควรกำหนดหรือให้ผู้เรียนรวบรวมและเลือกข้อคิดเห็น แล้วให้ผู้เรียนอภิปราย โต้ว่าที่ หรือแสดงความคิดเห็นในกลุ่มย่อยก็ได้
- ๒) การพิจารณาลักษณะ (Attribute) หมายถึง การสอนให้ผู้เรียนคิดพิจารณาถึงลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ทั้งมนุษย์ สัตว์ สิ่งของ ในลักษณะที่แปลกแตกต่างไปกว่าที่เคยคิดรวมทั้งลักษณะที่คาดไม่ถึงด้วยเช่น ให้คิดหาส่วนใดส่วนหนึ่งที่เห็นว่าแปลกประหลาด ไม่เหมือนอย่างอื่นของดินสอ ยางลบ หนังสือ เป็นต้น

- ๓) การเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย (Analogies) หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งของหรือสถานการณ์ที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน แตกต่างหรือตรงกันข้าม อาจอยู่ในรูปคำเปรียบเทียบ คำพังเพย สุภาษิต ก็ได้ เช่น ลองคิดดูว่า ช้อนกับรถยนต์มีลักษณะเหมือนกัน อย่างไร ฯลฯ
- ๔) การบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง (Discrepancies) หมายถึง การแสดงความคิดเห็น ระบุ บ่งชี้ถึงสิ่งที่คลาดเคลื่อน จากความจริงหรือขาดตกบกพร่องหรือสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ เช่น สมมติว่า ผู้เรียนเป็นแมวที่เจ้าของลืมให้อาหาร ลองคิดดูว่า แมวมีวิธีหาอาหารอย่างไรบ้าง
- ๕) การใช้คำถามยั่วและการกระตุ้นให้ตอบ (Ark Provocative Question) หมายถึง การตั้งคำถามแบบปลายเปิด และเป็นคำถามที่ยั่ว และเร้าความรู้สึกนึกคิดให้ชวนคิดค้นคว้าให้ได้ ความหมายที่ลึกซึ้งสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ คำตอบจากคำถามลักษณะเช่นนี้ไม่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว แต่มีหลาย ๆ คำตอบ โอกาสที่ผู้เรียนจะตอบได้ถูกมีมาก เป็นคำตอบที่มักลงท้ายว่าวิธีการใดบ้าง มีประโยชน์อย่างไรบ้าง ทำรู้สึกอย่างไรบ้าง เป็นต้น
- ๖) การเปลี่ยนแปลง (Example of Change) หมายถึง การฝึกให้คิดถึงการเปลี่ยนแปลง ดัดแปลง การปรับปรุงสิ่งต่างๆ ที่คงสภาพมาเป็นเวลานาน ให้เป็นไปในรูปแบบอื่นและเปิดโอกาสให้เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีต่างๆ อย่างอิสระ เช่น ถ้าแผ่นดินไหวเกิดขึ้นในประเทศไทย แทนที่จะเป็นประเทศญี่ปุ่น ซึ่งชีวิตของประชาชนไทยจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

- ๗) การเปลี่ยนแปลงความเชื่อ (Example of Habit) หมายถึง การฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความยืดหยุ่น ยอมรับการเปลี่ยนแปลง คลายความยึดมั่นต่างๆ เพื่อปรับตัว เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ เช่น ถ้าโลกนี้ไม่มีโทรทัศน์ คนจะเป็นอย่างไรบ้าง เป็นต้น
- ๘) การสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม (An Organized Random Search) หมายถึง การฝึกให้ผู้เรียนรู้จักสร้างสิ่งใหม่ กฎเกณฑ์ใหม่ ความคิดใหม่ โดยอาศัยโครงสร้างเดิม หรือกฎเกณฑ์เดิม ที่เคยมีแต่พยายามคิดพลิกแพลงให้ต่างจากเดิม ตัวอย่างเช่น ให้ผู้เรียนฟังเรื่องค้าง แล้วคิดต่อเนื่องตอนท้ายให้จบ
- ๙) ทักษะการค้นคว้าข้อมูล (The Skill of Search) หมายถึง การฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการสำรวจเพื่อหาข้อมูล เช่น ลองคิดว่า ทำไมไม่จึงลอยได้ในน้ำ แต่เหล็กจมน้ำ
- ๑๐) มีความมานะที่จะค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวมไม่ชัดเจน (Tolerance for Ambiguity) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความอดทน และพยายามที่จะค้นหาคำตอบต่อปัญหาที่กำกวม หรือ เป็นสองนัย ลึกลับ หรือท้าทายความนึกคิดต่างๆ ตัวอย่างเช่น ลองต่อเติมภาพ จากส่วนที่กำหนดให้สมบูรณ์ ฯลฯ
- ๑๑) ส่งเสริมการคิดเชิงญาณ (Intuitive Expression) เป็นการฝึกให้ รู้จักการแสดงความรู้สึกความคิดที่เกิดจากมีสิ่งมาเร้าอวัยวะ รับสัมผัส การคิดทางอารมณ์ หรือการคิดจากกลางสังขรณ์ ตัวอย่างเช่น สมมติเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตแล้วให้บอกความรู้สึก

- ๑๒) การปรับตัวเพื่อพัฒนาตน (Adjustment for Development) หมายถึง การฝึกให้ผู้เรียนรู้จักพิจารณาจากความพลาดพลั้ง ล้มเหลว ซึ่งเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม แล้วหาประโยชน์จากการผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของตนเอง หรือผู้อื่น ใช้ความผิดพลาดเป็นบทเรียนนำไปสู่ความสำเร็จ
- ๑๓) ลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Creative Person and Creative Process) หมายถึง การให้ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญทั้งในแง่ลักษณะพฤติกรรมและกระบวนการคิด ตลอดจนประสบการณ์ของเขาด้วย ตัวอย่างเช่น การเปรียบเทียบประวัติบุคคลสำคัญ ๒ คน หลังจากการอ่าน หรือฟังประวัติแล้ว ให้เปรียบเทียบลักษณะนิสัยของคนทั้งสองว่าเหมือนกันและต่างกันอย่างไร และอะไรเป็นจุดสำคัญในชีวิตของเขา
- ๑๔) การประเมินสถานการณ์ (Evaluate Situation) หมายถึง การฝึกให้หาคำตอบ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นและความหมายเกี่ยวเนื่องกันด้วยการตั้งคำถามว่า ถ้าเกิดสิ่งนี้แล้วจะเกิดผลอย่างไร
- ๑๕) พัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (A Creative Reading Skill) หมายถึง การฝึกให้รู้จักคิด แสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึกนึกคิดต่อเรื่องที่อ่าน
- ๑๖) พัฒนาทักษะการฟังอย่างสร้างสรรค์ (A Creative Listening Skill) หมายถึง การฝึกให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในขณะที่ฟัง หลังจากฟังบทความเรื่องราว ดนตรี เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูล ความรู้ ซึ่งโยงไปหาสิ่งอื่นต่อไป เช่น การให้ผู้เรียนฟังดนตรี แล้วคิดทำเด่นรำขึ้น เป็นต้น

๑๗) พัฒนาทักษะการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (A Creative Writing Skill)

หมายถึง การฝึกให้แสดงความคิด ความรู้สึกและจินตนาการ ด้านการเขียนบรรยายหรือพรรณนาให้เห็นภาพชัดเจน ตัวอย่าง เช่น กำหนดคำมาให้แล้วให้ผู้เรียนแต่งเรื่องจากคำเหล่านี้

๑๘) ทักษะการมองเห็นภาพในมิติต่างๆ (Visualization Skill)

หมายถึง การฝึกให้แสดงความรู้สึกนึกคิดจากภาพในแง่มุม แปลกๆ ใหม่ๆ ไม่ซ้ำของเดิม ตัวอย่างเช่น ลองวาดภาพจาก สิ่งเร้าที่กำหนดให้ เช่น สามเหลี่ยม วงกลม สี่เหลี่ยม เป็นต้น (อารี สัณหฉวี, ๒๕๔๐)

จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้นมามีวิธีการหลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับความประสงค์ของแต่ละบุคคลว่าต้องการที่จะนำลักษณะของการพัฒนาไปใช้ เพราะว่าทุกรูปแบบสามารถที่จะนำมาส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ทั้งสิ้น หรืออาจจะนำมาใช้ประกอบกันก็จะดียิ่งขึ้น

๒.๔ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

กิจกรรมหรือวิธีการที่ส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเป็นสิ่งสำคัญที่ควรจัดให้เด็กได้ฝึก ซึ่งทอร์เรนซ์ เชื่อว่าทุกคนสามารถได้รับการฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้ ในการฝึกต้องใช้วิธีการที่ต่อเนื่องและทำอยู่เสมอสม่ำเสมอเป็นประจำ วิธีการฝึกของทอร์เรนซ์ มุ่งไปในด้านการคิดแก้ปัญหา การทำกิจกรรม เช่น วาดภาพ แต่งเรื่อง โดยใช้จินตนาการ และการให้คิดริเริ่ม ตกแต่งสิ่งที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ภาพหรือเรื่องที่ยังไม่สมบูรณ์ ดังนี้

๑) **กิจกรรมด้านศิลปะ** เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และชวนฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา การรู้จักใช้ความคิดของตนในการแสดงออกทางความคิดหลายๆ ด้าน เช่น ความสนุก การกระโดดโลดเต้น การแสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึก เป็นการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดจะนำไปสู่การคิดอย่างสร้างสรรค์ต่อไป กิจกรรมศิลปะ ได้แก่ การวาดภาพละเลงสี หรือวาดภาพด้วยนิ้วมือ (Finger Painting) การฉีกกระดาษ ปะกระดาษ ตัดกระดาษ การพับกระดาษ การปั้นดินน้ำมัน แป้งและดินเหนียว การประดิษฐ์เศษวัสดุ

๒) **กิจกรรมด้านภาษา** ได้แก่ การเล่านิทาน การเล่นละคร การเล่นบทบาทสมมติ (Role Play) กิจกรรมเข้าจังหวะ และการแสดงออกทางด้านจินตนาการ เป็นต้น

นอกจากนี้ **คู่มือ ๖๖๖** (๒๕๒๔) ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

๑) **การฝึกการแก้ปัญหาในทางสร้างสรรค์** เป็นวิธีการที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดแบบอเนกนัย ผู้สอนอาจจะเป็นคนป้อนปัญหาให้หรือจากการเสนอของผู้เรียนก็ได้ เทคนิคในการแก้ปัญหาที่จะกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์มีหลายประการ เช่น เทคนิคในการระดมพลังสมอง เทคนิคการใช้คำถาม รวมทั้งการที่ผู้สอนดัดแปลงวิธีการที่ใช้ในแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้ฝึกกับนักเรียน

- ๒) การระดมพลังสมอง เป็นวิธีการหนึ่งที่จะได้มาจากแนวทางในการแก้ปัญหา จุดประสงค์ของการระดมพลังสมอง มี ๒ ประการ ประการแรก เป็นจุดประสงค์ระยะยาวเพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญ ประการที่สอง เป็นจุดประสงค์ระยะสั้น เพื่อให้ได้ความคิดต่างๆ ที่อาจจะมียุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหา
- ๓) การใช้บทเรียนสำเร็จรูปหรือชุดการฝึกความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ และคู่มือครูในชุดการฝึก ซึ่งทั้งหมดนี้ เน้นคุณลักษณะ ๘ ประการ คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดไม่ซ้ำแบบ ความคิดแตกต่าง ความกล้าเสี่ยง ความซับซ้อน ความกระตือรือร้นและจินตนาการ
- ๔) การให้กำลังใจและให้รางวัล วิธีการกระตุ้นให้มีความคิดสร้างสรรค์ เพิ่มพูนขึ้น วิธีหนึ่ง คือการให้กำลังใจ การให้รางวัล (ผุสดี กุญชรินทร์, ๒๕๒๔)

สรุป กิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมทางภาษา กิจกรรมการแสดงออกทางจินตนาการ การวาดรูป การเล่านิทานโดยใช้เทคนิคต่างๆ การเล่นสีแบบต่างๆ งานสร้างสรรค์จากกระดาษ การปั้น การประดิษฐ์ รวมทั้งการฝึกแก้ปัญหาในทางสร้างสรรค์ การใช้แบบฝึกความคิดสร้างสรรค์ และการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๔)

๒.๕ อุปสรรคในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

อุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลที่สำคัญอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ อุปสรรคด้านการรับรู้ (Perceptual Block) อุปสรรคด้านวัฒนธรรม (Cultural Block) และอุปสรรคด้านอารมณ์ (Emotional Block) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๔)

อุปสรรคด้านการรับรู้ ได้แก่ การที่คนเราไม่สามารถมองเห็นปัญหาที่แท้จริงได้ เป็นเหตุให้การแก้ปัญหาที่ดำเนินไปโดยปราศจากเป้าหมายที่ชัดเจนและแน่นอน

อุปสรรคด้านวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นผลเนื่องจากกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดให้บุคคลต้องมีพฤติกรรมอยู่ในกรอบระเบียบแบบแผน ทำให้มีอุปสรรคต่อการสกัดกั้นความท้าทายต่อการคิดค้น และความเปลี่ยนแปลงอันเป็นคุณลักษณะของความคิดสร้างสรรค์

อุปสรรคด้านอารมณ์ เป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะอารมณ์ของบุคคล อันได้แก่ ความกลัว ความโกรธ ความรัก และความเกลียด เป็นต้น นับว่ามีความสำคัญมากต่อปัญหาและเหตุผล เช่นเดียวกับบุคคลถ้ามีอารมณ์เกิดขึ้นสูง ความสามารถทางปัญญาและเหตุผลของบุคคลนั้นก็ต่ำลง นั่นคือ อารมณ์เป็นตัวสกัดกั้นความคิดและเหตุผล ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล

๓. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีดังนี้

๑. ขั้นสร้างความตระหนัก
๒. ขั้นระดมพลังความคิด
๓. ขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน
๔. ขั้นนำเสนอผลงาน
๕. ขั้นวัด/ประเมินผล
๖. ขั้นเผยแพร่ผลงาน

รายละเอียดขั้นตอน

- **ขั้นสร้างความตระหนัก** เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ผู้สอนใช้เทคนิคต่างๆ ในการกระตุ้น, เร้า เรียกร้องความสนใจของผู้เรียนเข้าสู่เรื่องที่จะเรียนรู้ เช่น เกม เพลง นิทาน ลีลา ท่าทางต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดจินตนาการ เป็นต้น
- **ขั้นระดมพลังความคิด** เป็นการดึงศักยภาพของผู้เรียนทุกคน เพื่อให้สามารถค้นหาคำตอบ ผู้เรียนทุกคนจะต้องมีส่วนร่วม โดยมีผู้สอนทำหน้าที่เหมือนผู้อำนวยการควบคุมทุกขั้นตอน

- **ขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน** เมื่อผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ คิดหาคำตอบแล้ว ผู้เรียนเกิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ ผลงานในรูปแบบต่างๆ เช่น บทร้อยกรอง บทเพลง ปริศนา คำทาย งานประดิษฐ์ รูปทรง มิติ ฯลฯ เป็นต้น
- **ขั้นนำเสนอผลงาน** เป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้เรียนได้มีโอกาส นำเสนอผลงาน วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นผลจากการนำเสนอของผู้อื่น เป็นขั้นที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ การรู้จักการยอมรับ การมีเหตุผล การประยุกต์ การนำไปใช้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ
- **ขั้นวัดและประเมินผล** เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผลงานตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับ แก้ไข บนพื้นฐานของหลักการทางประชาธิปไตย คือ ปัญญาธรรม คารวธรรม และสามัคคีธรรม
- **ขั้นเผยแพร่ผลงาน** ผลงานของผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่ม ได้นำไปเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น จัดนิทรรศการ และการนำผลงานสู่สาธารณชน เป็นการนำเสนอความรู้และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เพื่อให้เพื่อน ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ชื่นชมผลงาน

๔. บทบาทของผู้สอน

อารมณ์ต้องแจ่มใส	มีใจคิดสร้างสรรค์
ผูกพันร่วมกันคิด	ร่วมจิตแก้ปัญหา
ให้เวลาหาคำตอบ	ไม่ติดกรอบคิดยึดหยุ่น
ให้ทุนคอยเสริมแรง	ร่วมแสวงหาทางออก
คิดล่อหลอกด้วยคำถาม	กระตุ้นตามให้ขวนคิด
ตอบถูกผิดปรับแก้ไข	เชื่อมโยงใจด้วยเกมกล
เด็กทุกคนเสนองาน	จิตเบิกบานภาคภูมิใจ

๕. บทบาทของผู้เรียน

- รู้จักการยอมรับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะ
- มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงความคิดเห็น กล้านำเสนอสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น
- แสวงหาความรู้คำตอบอย่างมีเหตุผล

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นสร้างความตระหนัก

๑. สนุกกับเพลง ร, ล

เพลง ร, ล

ทำนองเพลง พวงมาลัย

เอ้อระเหยลอยมา ลอยมาแล้วก็ลอยไป

วันนี้เรามาสนุก เรามีความสุขกับภาษาไทย

ตัว **ร** นั้นอยู่ข้างหน้า สระ **อา** ตามมา อ่านว่าอย่างไร

ตัว **ล** นั้นอยู่ข้างหน้า สระ **อา** ตามมา อ่านว่าอย่างไร

ตัว **ป** ตัว **ล** สระ **อา** เธอจ๊ะ เธอจ๋า อ่านมาเร็วไว

พวงเจ้าเอ๋ยลำไยอ่านภาษาไทยให้ถูกต้องเอ๋ย

(ผู้สอนให้ผู้เรียนคิดหาพยัญชนะมาแทนและร้องเล่น)

๒. ผู้เรียนเล่นเกม “น้ำขึ้น น้ำลง” เพื่อสังเกตและจำแนกเสียงโดยผู้สอนพูดเป็นคำๆ เช่น ถ้าผู้สอนพูด
- คำว่า “รัก” ผู้เรียนยืนขึ้น
 - คำว่า “ล็ก” ผู้เรียนนั่งลง
- และคำอื่นๆ โดยผู้สอนหรือผู้เรียนร่วมกันกำหนด เช่น รา/ลา/เรียน/เลียน โรค/โลก ฯลฯ
- ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนคิดหาคำมาเล่นเกมกันเองอีกก็ได้

ขั้นระดมพลังความคิด

๓. ให้ผู้เรียนหาคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นตัว ร ล ว ให้มากที่สุด ภายในเวลาที่กำหนดให้ ทำในใบงานหรือเขียนบนกระดาน แข่งขันเป็นเกม มีคะแนนเป็นตัวกระตุ้นและเสริมแรง
๔. แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มๆ เพื่อสังเกตคำควบกล้ำ จากแถบบัตรคำ ที่ผู้สอนแจกให้ต่อไปนี้

ขวา	ขา	วา
กวาง	กาง	วาง
ไกล	ไล	ไก
เครื่อง	เคื่อง	เรื่อง

คร้ว	ร้ว	ค้ว
ปลา	ปลา	ลา
แขวง	แขง	แขง
เกวียน	เกียน	เวียน

ฯลฯ

ผู้สอน ผู้เรียนสนทนา อภิปรายเพื่อนำไปสู่คำควบกล้ำตามประเด็นต่อไปนี้

- ลักษณะของคำ
 - การออกเสียงแต่ละคำ ฯลฯ
๕. ผู้เรียนเปรียบเทียบคำควบกล้ำแท้ และไม่แท้ จากแผนภูมิว่ามีเสียงแตกต่างกันอย่างไร

คำควบกล้ำแท้	คำควบกล้ำไม่แท้
กราย	ทราย
ปลิง	จริง
กว้าง	สร้าง
กลับ	ทรัพย์

๖. ผู้เรียนร่วมกันสรุปลักษณะของคำควบแท้และคำควบไม่แท้
๗. ผู้เรียนแต่ละคนค้นหาคำควบกล้ำในหนังสือและจดบันทึก

ขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน

ผู้เรียนแบ่งกลุ่มโดยส่งตัวแทนออกมาจับฉลาก เพื่อสร้างสรรค์ผลงาน เช่น หนังสือเล่มเล็ก แผ่นพับ ฯลฯ กลุ่มละ ๑ ชิ้นงาน ดังนี้

- แต่งประโยค
- เขียนนิทาน
- เขียนบทร้อยกรอง
- ประพันธ์คำทาย

ขั้นนำเสนอผลงาน

๘. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เพื่อให้เพื่อนร่วมวิพากษ์วิจารณ์ และปรับปรุงผลงานให้สมบูรณ์

ขั้นการวัดและประเมินผล

๙. ผู้สอนและเพื่อนนักเรียนร่วมกันประเมินผลงานที่นำเสนอ

ขั้นเผยแพร่ผลงาน

๑๐. ผู้เรียนนำผลงานจัดนิทรรศการ จัดแสดงป้ายนิเทศ นำผลงานไปอ่านตามที่ต่างๆ นำผลงานไปให้พ่อแม่ ผู้ปกครองชื่นชม หรือนำผลงานไปลงวารสารของโรงเรียน

สื่อการสอน

๑. ใบงาน
๒. ใบความรู้ หนังสือเรียน
๓. ตัวอย่างสื่อ
๔. เพลง
๕. หนังสือเรียน

ตัวอย่างแบบบันทึก
ความหมายและการออกเสียงคำควบกล้ำ
(จุดประสงค์ข้อที่ ๑)

ชื่อ.....ชื่อกลุ่ม.....

คำควบกล้ำ	บอกความหมายและออกเสียงได้ถูกต้อง	ผลการทำกิจกรรม	
		พอใจ	ไม่พอใจ

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ตัวอย่างแบบบันทึก
ลักษณะคำควบแท้และควบไม่แท้
(ประเมินจุดประสงค์ข้อที่ ๑)

ชื่อกลุ่ม	อธิบายลักษณะของ		สรุป	หมายเหตุ
	คำควบแท้	คำควบไม่แท้		

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

**ตัวอย่างแบบประเมินผลงานที่แต่ละกลุ่มนำเสนอ
(จุดประสงค์ข้อ ๓)**

หัวข้อประเมิน	คะแนน			
	ผู้ให้ เต็ม	ผู้สอน	กลุ่มตนเอง	กลุ่มเพื่อน
๑. คำควบล้ำที่นำเสนอเขียน ถูกต้อง				
๒. การออกเสียงคำควบล้ำ ถูกต้อง				
๓. ผลงานออกแบบเหมาะสม กับคำควบล้ำ				
๔. ทำงานเป็นทีมอย่าง มีประสิทธิภาพ				
รวม				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ตัวอย่างสื่อ : เพื่อฝึกออกเสียงคำควบกล้ำ/การสร้างคำ

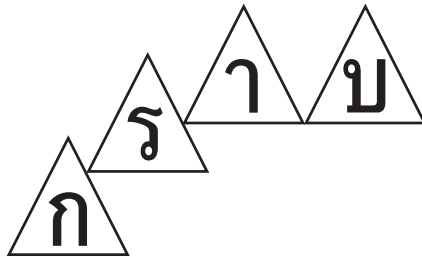
๑. ใช้กระดาษแข็ง เช่น

กระดาษการ์ดสี ตัดเป็นแผ่น ม้วนให้เป็นรูปกรวย
สำหรับสวมนิ้วมือ

๒. เขียนพยัญชนะ/สระ ในกระดาษ

ก ร า บ

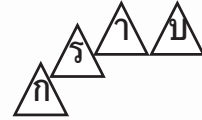
แล้วทำไปติดที่ สวมนิ้วมือเพื่อฝึกออกเสียง

ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนคิดประดิษฐ์สื่อดังกล่าว เป็นรูปแบบต่างๆ ก็ได้

แบบบันทึก

การสร้างคำควบกล้ำ/คำอื่น ๆ

คำควบกล้ำ/คำอื่น ๆ	ประเมินด้วยตนเอง สามารถออกเสียงได้		
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง	ไม่แน่ใจ
กราบ			
รา			
ราก			
กร			
กบ			

ผู้เรียนควรสร้างกรอพบัญชนะ/สระ หลายๆ ชั้น เพื่อฝึกการออกเสียง

๖.๒ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
หน่วย การเขียน ชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๖
เรื่อง การเขียนเรื่องจากจินตนาการ เวลา ๒ ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การเขียนเรื่องจากจินตนาการ เป็นการเขียนจากความคิดฝัน โดยการใช้ประสบการณ์เดิมมาผนวกกับความคิดในเชิงสร้างสรรค์ แล้วถ่ายทอดเป็นข้อความหรือเรื่องราวให้ผู้อื่นได้รับรู้ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เขียนขยายความจากหัวเรื่องตามจินตนาการได้
๒. เขียนเรื่องจากจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ได้
๓. มีมารยาทในการเขียน
๔. มีนิสัยรักการเขียน

สาระการเรียนรู้

๑. หลักการเขียนเรื่องจากจินตนาการ
๒. การเขียนเรื่องจากจินตนาการ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นสร้างความตระหนัก

๑. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมใบงานที่ ๑ โดยเขียนขยายความจากหัวข้อที่กำหนดให้ได้มากที่สุด แลกเปลี่ยนกันอ่าน แล้วนำผลงานมาติดที่ป้ายนิเทศ

“ถ้าฉันเป็น ฉันจะ.....

.....
.....

ขั้นระดมความคิด

๒. ผู้สอนเล่าเรื่องเจ้าหญิงหัวแม่มือ แล้วให้ผู้เรียนนึกภาพตามเรื่อง
ที่ผู้สอนเล่า พร้อมทั้งสนทนาถึงความน่าสนใจ และลักษณะ
การเขียน
๓. ผู้เรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง การเขียนเรื่องจากจินตนาการ
๔. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ ๔ คน ช่วยกันระดมพลังสมองสร้างเรื่อง
จากจินตนาการ กลุ่มละ ๑ เรื่องทำแผนผังความคิดพร้อมกับ
ตั้งชื่อเรื่อง
๕. ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม นำแผนผังความคิดมาเขียนรายละเอียด
โดยกำหนดให้มีฉาก ตัวละคร และเหตุการณ์ เพื่อช่วยกันเขียน
แผนภาพโครงเรื่อง ลงในใบงานที่ ๒
๖. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปขั้นตอนการเขียนเรื่องจากจินตนาการ
๗. ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ช่วยกันปรับปรุงโครงเรื่อง การเขียนเรื่องจาก
จินตนาการ

ขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน

๘. ผู้เรียนแต่ละคน เขียนเรื่องจากจินตนาการ ตามโครงเรื่อง
ที่กำหนด ด้วยสำนวนของตนเอง พร้อมทั้งวาดภาพประกอบ
และระบายสีให้สวยงาม จัดทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก แล้วนำผลงาน
แลกเปลี่ยนกันอ่านภายในกลุ่ม พร้อมทั้งคัดเลือกสำนวนที่ดีที่สุด
มาอ่านให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง โดยผู้สอนเป็นผู้แนะนำ ดิชม และ
แก้ไขข้อบกพร่อง

ขั้นเสนอผลงาน

๙. ผู้เรียนแต่ละคนปรับปรุงแก้ไขผลงานให้สมบูรณ์นำเสนอเพื่อนๆ
เพื่อวิพากษ์วิจารณ์

ชั้นวัดและประเมินผล

๑๐. ผู้สอนและเพื่อนนักเรียนร่วมกันประเมินผลงานที่นำเสนอ

ชั้นเผยแพร่ผลงาน

๑๑. ผู้เรียนนำผลงานมาจัดนิทรรศการ

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

๑. นิทานเรื่องเจ้าหญิงหัวแม่มือ
๒. ใบความรู้เรื่อง การเขียนเรื่องจากจินตนาการ
๓. ใบงานที่ ๑
๔. ใบงานที่ ๒
๕. กระดาษ เอ ๔
๖. สี

การประเมินผลการเรียนรู้

๑. วิธีการวัดผล

- ๑.๑ สังเกตพฤติกรรมการร่วมปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม โดยผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ ๓ รายการขึ้นไป
- ๑.๒ ตรวจสอบผลงานการเขียนชี้แจงการปฏิบัติงาน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้
 - ดี หมายถึง ๑๒ - ๑๕ คะแนน
 - พอใช้ หมายถึง ๘ - ๑๑ คะแนน
 - ปรับปรุง หมายถึง ๑ - ๗ คะแนน

๒. เครื่องมือวัดผล

- ๒.๑ แบบสังเกตพฤติกรรม
- ๒.๒ แบบประเมินการเขียนเรื่องจากจินตนาการ

เจ้าหญิงหัวแม่มือ

ใ้หญิงคนหนึ่ง อยากรู้จัก จึงไปขอให้นางฟ้าช่วย นางฟ้าประทานเมล็ดพืชให้เธอหนึ่งเมล็ด เมื่อเมล็ดพืชงอกงาม ก็ผลิดอกออกมา ในกลางดอกไม้ นั้น มีเด็กหญิง ตัวจิ๋วอยู่คนหนึ่ง “อ๋อ... น่ารักจริง เจ้าหญิงหัวแม่มือของแม่” หญิงสาวเลี้ยงดูเจ้าหญิงด้วยความรัก

คืนหนึ่ง ขณะที่เจ้าหญิงหัวแม่มือกำลังนอนหลับ นางคางคกตัวหนึ่ง แอบเข้ามาทางหน้าต่าง แล้วลักพาตัวเธอไปเป็นเจ้าสาวของลูกนาง แต่เจ้าหญิงไม่ตกลงด้วย จึงถูกนำไปปล่อยไว้บนใบบัวกลางบึง ผุงปลาสงสารจึงช่วยกัดก้านบัวให้ขาด เธอจึงลอยไปตามน้ำ

ทันใดนั้น ตัวงใหญ่ตัวหนึ่งก็โฉบพาเธอไปไว้บนยอดไม้ ผุงตัวมารุมล้อมแล้วลงความเห็น “เจ้าตัวนี้ชี้เร็วกว่าพวกเราหลายเท่า เอาไปปล่อยที่อื่นเถอะ” ตัวงจึงพาเจ้าหญิงไปที่กลางป่า เจ้าหญิงเดินหลงทาง มาพบโพรงหนูนา จึงขออาศัยอยู่ด้วย “เข้ามาข้างในซิจะ อยู่กับฉันที่นี่ได้เลย” เจ้าหญิงช่วยหนูนาทำความสะอาดห้อง เล่านิทานและร้องเพลง ให้หนูนาฟัง วันหนึ่งเจ้าหญิงพบนกนางแอ่นนอนตัวแข็งอยู่ใกล้โพรงหนูนา จึงช่วยเหลือจนฟื้นและปล่อยนกไป หลังจากนั้นมา เจ้าหญิงถูกหนูนาบังคับให้แต่งงานกับตุ่นเพื่อนบ้าน เจ้าหญิงจึงขออนุญาตขึ้นมาจากโพรง มาพบนกนางแอ่นตัวที่เธอช่วยชีวิตไว้ และเธอก็ชี้หลังนกเพื่อหนีการแต่งงาน นกนางแอ่นบินผ่านวังแห่งหนึ่ง มีดอกไม้บานสะพรั่ง กลางดงดอกไม้ นั้นเจ้าหญิงหัวแม่มือเห็นเจ้าชายแห่งดอกไม้องค์หนึ่ง พอพบกัน เจ้าชายแห่งดอกไม้ก็หลงรักเจ้าหญิงทันที ในที่สุดเจ้าหญิงหัวแม่มือกับเจ้าชายก็แต่งงานกัน

๕๑

๗๔ การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ใบงานที่ ๑

คำชี้แจง : นึกภาพจากจินตนาการของนักเรียนเอง แล้วเขียนลงในแบบที่กำหนด แล้ววาดภาพประกอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ ๓

คำชี้แจง : ทำแผนผังความคิดเรื่องจากจินตนาการ

เรื่อง

.....

ใบงานที่ ๕

คำชี้แจง : เขียนแผนภาพโครงเรื่องจากจินตนาการ

ตัวละครในเรื่อง

.....

.....

สถานที่

.....

.....

เหตุการณ์ที่เกิด ๑.

.....

๒.

.....

๓.

.....

๔.

.....

ผลของเหตุการณ์

.....

.....

ข้อคิดจากเรื่อง

.....

.....

สอศ

๗๗ **การจัดการเรียนรู้** แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

แบบบันทึกผลการเขียนเรื่องจากจินตนาการ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ลำดับเรื่องอย่าง ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน			มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์			การใช้ภาษา เหมาะสม			สะกดคำถูกต้อง			ทำงานสะอาด เรียบร้อย			รวม	สรุปผล
		๓	๒	๑	๓	๒	๑	๓	๒	๑	๓	๒	๑	๓	๒	๑		
๑																		
๒																		
๓																		
๔																		
๕																		
๖																		
๗																		
๘																		
๙																		
๑๐																		
๑๑																		
๑๒																		
๑๓																		
๑๔																		
๑๕																		
๑๖																		
๑๗																		
๑๘																		
๑๙																		
๒๐																		

เกณฑ์การตัดสินคะแนน

ดี = ๑๒ - ๑๕ คะแนน พอใช้ = ๘ - ๑๑ คะแนน

ปรับปรุง = ๑ - ๗ คะแนน

แบบสังเกตพฤติกรรม

เรื่อง การร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๖

คำชี้แจง : กาเครื่องหมาย (✓) ให้ตรงกับพฤติกรรมของผู้เรียน

ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน				สรุปผล การประเมิน	
		ความ ร่วมมือ	ความ รับผิดชอบ	การเป็น ผู้นำและ ผู้ตามที่ดี	การแสดง ความคิดเห็น	ผ่าน	ไม่ผ่าน
๑							
๒							
๓							
๔							
๕							
๖							
๗							
๘							
๙							
๑๐							
๑๑							
๑๒							
๑๓							
๑๔							
๑๕							
๑๖							
๑๗							
๑๘							
๑๙							
๒๐							

เกณฑ์การผ่าน

จะต้องได้ ๓ รายการขึ้นไป

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๔๔. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ๒๕๔๗. รายงานการสังเคราะห์รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูต้นแบบตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ ๑ แคนคิดมีเดีย จำกัด.

_____. ๒๕๔๔. รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทักษะความคิดระดับสูง. กรุงเทพฯ : บริษัท รัตนพรชัย จำกัด.

ผุสดี กุฎอินทร์. ๒๕๒๔. เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เอกสารการสอนวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ ๘-๑๕. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สมบูรณ์ ชิตพงศ์. ๒๕๔๘. การสร้างเครื่องมือการวิจัยการเรียนรู้. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (อัดสำเนา).

_____. ๒๕๔๘. การวัดผลตามกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ โครงการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (อัดสำเนา)

อารี พันธุ์มณี. ๒๕๓๗. ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้. กรุงเทพฯ :
ต้นอ่อนแถมมี.

อารี สัญหงวี. ๒๕๔๐. รูปแบบการเรียนการสอนเด็กปัญญาเลิศ. กรุงเทพฯ :
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

อุษณีย์ โพธิ์สุข. ๒๕๔๐. โรงเรียนจะพัฒนาอัจฉริยะภาพเด็กได้อย่างไร.
กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาอัจฉริยะภาพเด็กและเยาวชน.

_____. ๒๕๓๗. วิธีสอนเด็กปัญญาเลิศ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

โครงการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวทางการจัดการเรียนรู้ แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

คณะกรรมการร่วมวิจัยและพัฒนา

๑. นางอัญชลี รัชตวิภาสนันท์	โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา	จ.ลำปาง
๒. นางอาทิตย์ยา ปัญญา	โรงเรียนบ้านเหล่าหญ้า	จ.เพชรบูรณ์
๓. นายสุรศักดิ์ เมตตาวิมล	โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล	จ.สกลนคร
๔. นางมณฑล ไชยศิริ	โรงเรียนนารีนุกูล	จ.อุบลราชธานี
๕. นางมณี บุญญาติศัย	โรงเรียนวัดบางน้อย	จ.สมุทรสงคราม
๖. นายแผน ผาสุข	โรงเรียนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ๖	จ.สระแก้ว
๗. นางรัญจวน พลายมี	โรงเรียนอนุบาลกาญจนบุรี	จ.กาญจนบุรี
๘. นายสุขพงศ์ ทศนกุลกิจ	โรงเรียนวัดจตุรแ้วจงกลณี	กรุงเทพฯ
๙. นางอุทัยวรรณ ภัทททวงค์	โรงเรียนวัดสวนส้ม	จ.สมุทรปราการ
๑๐. นางโชติกา รังสิศิริไพบูลย์	โรงเรียนบ้านสำนัก	จ.ระนอง

โครงการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ที่ปรึกษา

ดร.อรุณ จันทวานิช	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สิริพร บุญญานันต์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล	ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา
ดร.จิรพรรณ ปุณณเกษม	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

ผู้ทรงคุณวุฒิโครงการ/ผู้พิจารณาเอกสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรางศรี พณิชยกุล	ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์สมจิต สวธน์ไพบูลย์	ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์เรณู ลิกขชาติ	ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

คณะทำงานโครงการ

นางสาวสมรชนิกร อ่องเอิบ	หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมวัตกรรมการเรียนรู้ของครู และบุคลากรทางการศึกษา
นายสำเนา เนื้อทอง	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
นางกนกพร ถนอมกลิ่น	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
นางสาวอุษา คงสาย	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

บรรณาธิการ ผู้เรียบเรียงและจัดพิมพ์ต้นฉบับ

นายสำเนา เนื้อทอง	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
-------------------	--

ผู้ประสานการจัดพิมพ์

นางกนกพร ถนอมกลิ่น	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
--------------------	--

กลุ่มส่งเสริมวัตกรรมการเรียนรู้ของครู และบุคลากรทางการศึกษา

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๖๖๘ ๗๑๒๓ ต่อ ๒๕๓๑, ๒๕๓๓ โทรสาร ๐ ๒๖๖๘ ๑๑๒๗, ๐ ๒๖๖๘ ๗๓๒๗

“
เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช้นั่งสื่อก่อนนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป
”

